

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SELÇUK UNIVERSITY

III. ULUSLAR ARASI
MEVLÂNA KONGRESİ
3rd INTERNATIONAL
MEVLANA CONGRESS

BİLDİRİLER / PAPERS

5-6 MAYIS 2003

5-6 MAY 2003

KONYA / TÜRKİYE / TURKEY

TARİH BOYUNCA MEVLÂNA SOYU-FATİH SULTAN MEHMED MEVLÂNA'NIN ALTINCI GÖBEKTEN TORUNUDUR

Dr. Mehmet ÖNDER*

İslâm tasavvufunun sönmez güneşi büyük mütefekkir Mevlâna Celaleddin Rumi, 17 Aralık 1273 günü Konya'da vefat ettiği zaman, iki oğlundan büyüğü olan Sultan Veled, 47 yaşındaydı. Babasının bıraktığı en büyük varis ve sonradan Mevleviliğin kurucuları arasında yer alarak ikinci Postnişini olan Sultan Veled, Hüsameddin Çelebi'den önce Mevlâna'nın en yakın gönül dostu Salahaddin Zerkubi'nin kızı Fatma Hatun'la evlenmişti. Bu evlenmeden, Mutahhara ve Arife adlı iki kızı ile Ulu Arif Çelebi adlı bir oğlu dünyaya geldi.

1312 yılında Sultan Veled öldüğü zaman, babası Mevlâna Celaleddin ve büyük babası Sultan'ül-Ulema (Bilginler Sultanı) olarak tanınan Bahaüddin Veled'in mezarlarının bulunduğu şimdiki Mevlâna Türbesi'ne defnedildi. Mevlevilik bu türbe çevresinde gelişip yayıldı. İlk dergah burada açıldı. Mevlâna ailesi, türbe çevresindeki Monla-i Cedid diye bilinen Sultan Veled Medresesine yerleşti. Sultan Veled'in ölümünden sonra, Mevlevi postuna, Mevlâna'yı temsilen Ulu Arif Çelebi oturdu.

Mevlâna'nın sevgili torunu Ulu Arif Çelebi çok zeki, şair, bilgin ve teşkilatçı bir çelebi Postnişindi. Konya Mevlâna Türbesi merkez olmak üzere, Anadolu'nun çeşitli kasabaları ve şehirlerinde Mevlevi Dergâhları ve zaviyeleri açılmaya başladı. Mevlevilik her geçen yılla tanınıyor ve yayılıyordu. Ulu Arif Çelebi, Selçuklulardan sonra kurulan Türkmen Anadolu Beylikleri ve bunların Beyleri ve Emirleri ile dostane ve sıkı ilişkiler kurdu. Zaman zaman onları ziyaret etti. Birçokları Çelebi'nin müridi oldu.

Ulu Arif Çelebi'nin ziyaret ettiği Anadolu Beyliklerinden biri de Germiyanlı Beyliği idi. Kütahya'yı kendilerine başkent yapan Germiyanlı Beyliğinin kurucusu Yakup Bey'i ziyaret eden Ulu Arif Çelebi, onun dostluğunu kazandı. Eflâki'nin Ariflerin Menkibeleri (Menakıb'ul-Ârifin) adlı eserinden öğrendiğimize göre, Yakup Bey, Kütahya'da mermer bir havuz yaptırmış çok sanatlı oyulmuş olan yekpare bu havuzu Mevlana Türbesine armağan etmiştir. Bu havuz bugün Mevlana Türbe'sinin avlusunda Yavuz Sultan Selim'in yaptırdığı Şadırvanın göbeğine yerleştirilmiştir. Yakup Bey'in ölümünden sonra, Germiyanlı tahtına oğlu Mehmed Bey oturmuştur. Ulu Arif Çelebi'nin Germiyanoğulları ile dostluğu, bir süre sonra şahsi bir akrabalığa dönüşmüş, Ulu Arif Çelebi'nin kız kardeşi ve Mevlâna'nın öz torunu Mutahhara Hatun'la Germiyanoğlu Mehmed Bey evlenmiştir. Germiyanoğulları böylece Mevlâna

* Emekli Müsteşar, Araştırmacı-Yazar

Bilindiği gibi, Çelebi, Allah adamı, ilahi anlamına gelir ve Mevlâna'nın soyundan gelenlere denir. Ana tarafından Mevlâna soyundan gelenlere de Çelebi denir ve bunlar (Inas Çelebi) diye kayıtlanır.

Germiyanoglu Mehmed Bey'in ölümünden sonra büyük oğlu Süleyman Şah Çelebi tahta oturmuştur. Süleyman Şah Mevlâna'nın üçüncü göbekten torunu olmaktadır. Anası Mevlâna'nın torunu Mutahhara Hatun'dur.

Germiyanogulları Bey'i Süleyman Şah'ın Devlet Hatun adında bir kızı olmuştur. Kız evlilik çağına gelince, o günlerde sıkı münasebetleri olan Osmanlı Devleti'nin Sultanı Yıldırım Beyazid ile 1381 yılında evlendirilmiştir.

Süleyman Şah Çelebi kızının çeyizi olarak başşehri Kütahya ile birlikte Tavşanlı, Emed, Simav ve Gediz'i Osmanlılara bağışlamıştır. Bu evlilikle Mevlâna ailesi, ilk kez Osmanlılarla akraba olmuş, Yıldırım Beyazid'in Mevlâna'nın kız torunlarından Devlet Hatun ile evlenmesinden doğan erkek çocukları Çelebi ünvanını almıştır.

Yıldırım Beyazid'dan sonra oğullarının en büyüğü olan Çelebi Sultan Mehmed, kardeşleriyle yaptığı saltanat mücadelesinde galip gelerek dağılan Osmanlı tahtını yeniden kurmuştur. Sekiz yıl Osmanlı tahtında oturan Çelebi Mehmed'in 1421 yılında ölümünden sonra yerine oğlu ikinci Murad, Edirne'de tahta oturmuştur.

Ana hatları ve bilinen Osmanlı kaynaklarına dayanarak verdiğimiz bu bilgilere göre, Çelebi Sultan Mehmed, Mevlâna'nın dördüncü göbekten ve kız tarafından torunudur. Çelebi Sultan Mehmed'in 1421 yılında yerine geçen ve hükümdarlığını 1451 yılına kadar sürdüren İkinci Murad bu duruma göre beşinci göbekten Mevlâna'nın torunu, onun oğlu Fatih Sultan Mehmed de altıncı göbekten torunu olmaktadır.